Србобран излази: средом, и суботом

Предплату примаю све ц. и кр. поште, познати скупитељи и уредничество (грчка улица, у кући број 1491).

Рукописи невраћаю се натраг.

СРБОБРАН

Предплатне цене: на три месеца 2 ф. 50 но.; на по године 5 фор.; на годину 10 фор. а. вр.

За огласе плаћа се за оно место, кое један ред из петита заузима, за сваки пут по 5 новчића, и сваки пут по 30 новч. штемпларине.

Год. IV. У Новом Саду у суботу 10 октобра 1864. Брой 31.

Политични преглед.

Као што смо іош у први мах казали, да конвенция вище страха (бар за сада) него опасности задае: тако е видимо сад, да сваки час другчие лице показуе, и оне саме кои е створише найвише вара.

Италия — Виктор Емануил и они кои учествоваше у склапаню конвенцие, радоваше се, да ће она брзо и известно добра плода донети; а сад тек видимо, да у Италии ние тако обшта радост, као што е Виктор представляо да ће бити. Талияни су против конвенцие, и то найжешће у самом Турину; па не због тога само што би се по уговору Турин Флоренцом заменити имао, него іош већма због тога узрока, што како они мисле: премештанѣм престолнице неби се њина ствар ни у педаль у напред помакла; бадава седити у Флоренцу, а пре тога преселяванѣм толике трошкове проузроковати, онда е болѣ из Турина се немицати.

Станѣ талиянске финансие врло е жалостно; и само занешеняци и народне луде, као Мациви, могу при таким околностима рата желити.

Француска се, као обично, на тако земльиште стави, да се сваком, без велике кубуре, онака показати може, какву е ко за себе жели. Она е у овай пар (бар привидно) већи приятель папе и папства, него единства Италие. После толике увреде, окреће се Наполеон с приятельским лицем и Аустрии и папи, — а они други и тако већ узанѣ стое.

При овим околностима, чудно е, да ко и помислити може, да ће Аустрия изяву дати: да ню поступак Наполеона ние увредио, и да она у томе невиди нападай на нѣну област! Ми здраво сумнямо, да ће данашня влада тай корак учинити, кои би е пред светом понизио.

Конвенция е дакле іош загонетка, коя се сваком у оном виду указуе, кои му е наймилии, само се е Аустрия чувати мора, нити се за онима политичарима завести дати, кои „за любав мира“ све би прегорели.

Досаданѣ аустрийско држанѣ у Млетачкой противно сведочи и сваку таку наду, као сан измева. Умаленѣ войске ако буде простртo на све аустрийске армаде, дакле и на ону коя е у Млетачкой, из сваког ће другог узрока пре бити, него из тога, што Аустрия верує да се мир нарушити неће. Педесет хиляда войске преко зиме одпуштено, велико е олакшанѣ за ерар. Французи и Талияни, ако би се и одважили четворокут тврдиня млетачких нападати, едни без других почети немогу; а док Французи преко Алпа сувим или из Тулона с бродовима у ядранско море доезде, дотле може Аустрия из свию своих краева кућама одпуштене войнике, не само позвати, него их и у Италии већ имати.

Аустрия е и 1859 само зато Ломбардию изгубила, што су іой сустижућа се воена оделеня, увек за шест дана касние на боиште стизала, него што би требало. Дружтво, кое е желѣзне путове под закуп узело, као да е хотимице изоставило преко Млетачке шине превући. Погрешке, кое е Булаи учинио, дале су код Мађенте поправити, да се сва сила сустигла била. Но те погрешке све су данас на найболѣ поправлѣне: Заповедничтво е у другим рукама, градови іош већма утврђени и свима потребама снабдевени. Влак од Набревине, до Вероне и Мантуе лети. Зато има право „Хералд“ кои вели: Млетачка е виша него икада воени стан — околност, због кое би неправо било бечку владу кудити, ер као што е Бурке рекао: *где су поданици из начела ребели, мора влада бити тиранска из политике.* Ту нуждност можемо жалити, али нѣну битност признати морамо.

Тврди и тучни као што су градови четворокута, нису опет іогунастии него дух Талияна, кои е Виктору Емануилу уговор вилафраначки из руку извргао, и присилио га, да све бити мора. Цела се Европа из темеля преокренути мора, пре него ће Аустрию ко наговорити, да Млетке Талиянима изда.“

Тако енглески лист мисли о саданѣм станю ствари, кое е конвенция или сасвим изнова произвела, или старе преобразила.

Оне државе, кое мало удалѣние од талиянског питаня стое, по найновиим извештаима, нису ради Аустрию осамлѣну видити; с тога се чуе, да Русия и Пруска нису у таком одстояню од Аустрие, како су то гдекои неприятельски листови по свету разтрубили.

Ако узмемо ову ствар за истину, ондаизчезава сваки страх, да Аустрия ће се од новог франко-талиянског савеза изненадити.

Енглеска одобрава конвенцию у свему, и види у њой велику срећу и сяйну будућност, не само за Италию, него уобште за све државе и — чак „срећу за човечство!“ Ево неколико речи Гладстона, кое е у Манчистру говорио:

„Дипломатичну или званичну пресуду о природи овога уговора, нисам у станю изрећи; али я се усуђуем изрећи, да га я са удовольственим и надаућим се погледом гледам. Он истина, іош необриче непосредно решенѣ великих тежкоћа, с коима ће се іош судба Италие борити морати; али ми знамо да найбольи и наймудрии мужеви Италие у овом уговору велики корак за сигурност талиянске слободе признаю. Претапанѣ посебних слабих државица талиянских у едно кралѣвство Италию, кое ће едноставно и силно бити, и кое ће у свима европским питаньима готово увек непартаичан положай заузимати, морам као изванредни догађай од непрорачуниме важности за срећу човечства поздравити. Што Енглеской нѣн островски положай чини, то чине за Италию Алпи; обе землѣ у своим границама стое непартаично над питаньма европске политике. Такой сили као Италия вальда неби лудило дошло, да за разораваюћим разпространенѣм граница чезне. У найболѣм смислу речи, мора кралѣвство Италия, већ као што и сад постои, а далеко више, кад се консолидира и свое природне границе постигне, у сваком европском питаню као една сила стояти, коіой одржанѣ части и правде мира и благостаня светског на срцу лежи. Наша топла симпатия за Италию, нема никаква посла са верозаконским стварма, она е чисто политична.“

Тако енглески министар сад о Италии говори, па покдреплюе свое речи тим, што би Италия, као и Енглеска она због Алпа, ова због островског положая, питаньма европске политике „непартаична“ била (?) Лепа непартаичност, кою е Енглеска досад у стварма европским и уобште целога света показала. Ако тако буду Италии на путу стояли Алпи као њой „островски положай“ онда ће свет іош едног узнемирителя, а Енглеска у Итали супарницу наћи.

А шта тек да реквемо о оном из Гладстона, у ком предпоставля, кад Италия све свое природне границе постигне, да е вальда неће беснило занети, да іош и за туђим пределима грамзи? А зашто се не би будућа силна Италия на данашню силну Енглеску угледала, него тек као праведни судия (но речима Гладстона) Европу мирила и развађала. Велика — у свима своим природним границама — и яка Италия, чинила би, што су велике и яке државе од постаня до данас чиниле. —

Американци іош се са променьивом срећом бию: юг явля да он побеђуе, север говори да он напредуе, и да ће пре избора президента рат окончан бити, У томе се слажу данас сви, да ће север мейдан однети. —

Стари и нови свет рад е да досадашню слику свою збаци: Европа се бори за народност, Америка за ослобођенѣ нечовечног робства; Европа ће скорим започети бой извоевати; ер начело народности свуда е приврженика нашло; али хоће ли юговци моћи гледати да плантаже пропадаю, то мислимо, да ће само онда моћи бити, кад юг, не тек побеђен, негу у полу уништен буде.

б.

Романска митрополия.

Г. *Мочоньи* посланик романски на нашем сабору узео е себи за милу дужност, путем романских новина све, што се предбежно о синоду знати може и — сме, народу романском саобштавати. Тако е у „Конкордии“ о синоду карловачком ово явности предао:

Чим се генерални синод 12. августа о г. у начелу изрекао за хиерархично одцепленѣ Романа од Карловаца и за установленѣ романске србской координиране митрополие на основима начела народности, позвао е телеграмом високородни г. ц. комесар ђенерал барон Филиповић мене и г. Бабеша у Карловце, да учествуемо у преговорима, кои су іош нуждни били за одцепленѣ и дизанѣ романске митрополие. Хитня, коіом е наш позив учинѣн, као и сва друга позитивна дата, као понашанѣ г. ц. комисара спроћу наших владика, уверило ме е, да висока влада, а нарочито Н. В. монарх се сам збильски стара да желѣ свога верног романског народа изпуни. Осланяюћи се на ово подпуно уверенѣ, немогу пропустити да неспоменем двоицу троицу архимандрита и прота из Темишвара и око Вршца, кои обично вид найискрение лоялности на себи носе, а овамо найвише намере у смотреню наше митрополие, кое е толико пута свечано изречено било, труде се код нашег народа и свештенства у сумню довести, ово рафинирато и претворно понашанѣ заслужуе жесток укор.“

Далѣ брани се Мочоньи против гласа, кои е по новинама разнешен, као да е он хтео сепаратну митрополию за Романе у Угарской. Он вели да е то найпакостния измишльотина. Признае да се мора, іош много шта што се преговора тиче као тайна сматрати, али вели, да ово о њиной митрополии рећи може, да му се сва питаня у том смотреню чине, да су више по удобности него по праведной политици (?) изключиво епископском синоду поверена, дочем њима званично ништа друго неостаде, до питанѣ о националном фонду.

„Ово е мало; али то е едно од найтежих, найзамршениих и найделикатниих питаня, и с правом се може називати наше србске браће: „noli me tangere.“ За претрес овога важног предмета вели г. Мочоньи, кое е већ готово од 200 година пакуплѣни материял, увидио е он нужду, да способног човека у особи г. Янкулеску уз-

ме, с коим би се посаветовао; но његови предлози, осташе на компетентном месту без успеха.

И ако су, продужує дописник „Конкордие“ њих двоица само на том предмету званично учествовали, то су опет у оним питањима, коя се одцепленя хиерархичног митрополије тицаше, свој глас обоица *словом и писменом* подигли.

Све кораке и дела неможе он сад саобштити, коя они за време синода чинише, из већ горе наведених узрока; но уверен є, да ће будућност, кад их позна, уважити их знати.

Г. дописник „Конкордие“ као што се види срди се на оне архимандрите, кои непријателюю романским тежнама, називa њиово понашанѣ „рафинирати и перфидни маневер!“ А шта би Срби имали рећи на њиове (романске) желѣ у смотреню националног фонда, кои он назива „noli me tangere“ (недирай ме)?

Ми се уздамо у правду и правичност високе владе, да ће наша „заплетена“ питаня или болѣ неспоразумленя тако решити, како право изискує да решена бити мораю. Єр кад би све желѣ Романа код високе владе по њиовой жељи уважене биле, за нас би неправо и неправедно било. —

Одкуда се Романи надаю, да их сунце грие, неочекую ни Срби да их лед бие.

Споразумленѣ са Француском и Италиом.

(Свршетак.)

Пак како стои сад са мирним споразумленѣм с Италиом? Према Талиянима є наш публицистични положай много приятнии, него према Француской. Талияни су отворено и поштено неприятельи наши. Они се не покриваю притворном кринком приятельства, они отворено кажу, шта хоће од нас. И ми налазимо сасвим наравно, што они све то од нас ишту. Ми подпуно понямо талиянску народну тежню и искрено признаемо, да би и ми сасвим тако далеко и високо тежили, да смо Талияни. Ми подпуно понямо талиянску нагледну точку, ми є не осуђуемо, нити є коримо, али се морамо против њ борити, єр є она точки, на коіой ми као Аустриянци стояти морамо, неприятельскм противположена. Кад ми и саме крайности талиянштине као наравне увиђамо, онда ће и Талияни толико справедльиви бити, бар обичну наравну меру нашег Аустрияцизма поштовати. А сигурно є найумерении, наймањи, найобичнии израз наше Аустриянштине, кад ми све оно што Аустрия сада притежава, задржати гледамо. За то доиста ние нуждан особити степен политичке самосвести, нити какво народно одушевленѣ, него то є већ у природи ствари, у обичной, обштой човечиіой природи основано.

Пак како стоимо сад са мирним споразумленѣм са Италиом? Талияни то ни мало не тае, да хоће много и важно од онога што Аустрия притежава, да узму, а ми морамо, ако нећемо политички идиоти да будемо, исто тако стално и искрено изявити, да притежанѣ наше хоћемо да задржимо. Како изгледа сада према овоме станю ствари она резолуция райхсрата од 4. юния 1862. кою є „Нае Фрае Прессе“ недавно погреяла? Ова красна резолуция є гласила: „Влади се изявлює жива желя овога дома, да іой што скорие за руком пође, на *дипломашском пушу* талиянске ствари, у колико се Аустрие тичу, тако дефинитивно окончати, да нужда веће концентрацие войске у и поред ломбардо-венецияске кралѣвине престане.“ — Да нѣжне идилске политике! Заиста, гроф Рехберг неби болѣ могао ову райхсратску политику ad absurdum довести, него кад би юнаке те резолуцие позвао, да у кабинет ступе и свой добри савет сами у дело приведу. Зацело би врло занимльиво било видити, како би они райхсратски политици свою аркадску политику на дипломатском путу извели? По свой прилици би они дали кралю Виктору Емануилу преко изванредног каквог посланика мира казати: „Ми ти све радо оставлямо што већ имамо, ми те због тога нећемо никад ни до века узнемиривати, али и ти буди зато тако добар, и обећай нам то исто.“

А шта би на то Виктор Емануил одговорио? Он би зацело найлепшим речима особно свое некористолюбие и любав к миру изявио, али би исто тако сигурно и є пуним правом додао: „Я нисам Италия, я се не могу против гения народа мога погађати.“ — Или би можда наша райхратска већина послала депутацию талиянском парламенту, да є ньиме прарайски уговор мира склопи? Е, а талиянски парламент би за цело сасвим опорим речима волю талиянски народа обявио и на понизне предлоге аустриског заступничтва одговорио: „Издайте нам око, што Италия ште, пак онда ћемо с вама у приятельство ступити.“ Сасвим є дакле смешно, од припознаня Италие надати се да ће се до правога станя мира доћи. Талияни су нам то сасвим искрено казали. Они су вѣст ону, да се Аустрия склонила, кралѣвство Италию припознати, явним подсмехом примили и укратко изявили, да они због нашег припознаня, ни од чега одустати неће, што од Аустрие ишту. Пак іош би и то смешно било и од самога уступаня Венецие надати се приятельско суседном одношеню са Италиом. Уступимо ли данас Венецию, онда ће Талияни из понятних узрока сутра тим одважние са своим дальим захтеваньима и ићи. А найсмешние є патоски обявльивати да ћемо ми Венецию свим силама држати и бранити, а уедно и неоданувши о мирном споразумленю са Италиом говорити.

Талияни ће све дотле желно гледати на притежанѣ Аустрие, они ће нам уо бзиру на то притежанѣ све дотле претити, док се год узнадаю, да ће до цѣли свое доћи. Ту надежду морамо им пресећи; то є найпрече и найболѣ средство споразумленя Зашто не ишту Талияни од Француске Корзику, и од Енглеске Малту? Што знаю да би то било суетно лудо захтеванѣ. До тога истога увереня мораю и у обзиру на Аустрию доћи, онда ћемо мира имати. Пре него што ће мирно споразумленѣ са Италиом могуће бити, мораю Талияни о томе извѣштени бити, да Аустрия имаде честолюбия, волѣ и силе, цело притежанѣ свое одржати и сваки нападай на исто не само одбити, него и осветити. Ми саветуемо на то споралумленѣ, и то како у обзиру на Италию, тако и на Француску.

А кое є средство за то споразумленѣ? На дипломатском путу неће се моћи до њега дићи; оно захтева дѣла, брзих, енергичних, жевиялних дѣла; али ипак не ратних дѣла. Єдно єдино велико дѣло мира є нуждно, да наше неприятелѣ и сав свет о непоколебимом положаю Аустрие увери. То средство, коим би се до тога споразумленя доћи могло, састои се у томе, да се Аустрия найпре сама собственим народима своима споразуме. Ово споразумленѣ, и єдино ово, имат ће све оне сретне, благослова пуне послѣдице, коима се наши политици мира од понижаваюћег споразумлѣня са неприятельима нашим надаю. Не ради се ту о томе, да цирихски мир удѣйствує, да се войводства из нова поставе, да се папи оружана помоћ пошалѣ; него се пре свега о томе ради, да се Аустрия опет као у себи готова, снаге свое свеста величина покаже. Кад ово унутрашѣ споразумленѣ и слога свршена буде — а то би се іош могло лако израдити — онда ће морати неприятельи Аустрие престати, на слабост царевине шпекулирати. Ово споразумленѣ мораю сви искрени патриоте желити и препоручивати, да се преко њега неприятельи точно извѣсте, шта према Аустрии чинити чега ли се оканути имаю. О єдной опасной епохи хисторие наше вели гроф Фиклмон згодно: „Неприятельи Аустрие држе слабост владину за слабост државе.“ Желити є на срећу и чест Аустрие, да не дође до тога, да неприятельи наши из страшльиве неодважности наше публицистике и народног заступничтва, на слабост и немоћ наше државе закључую. Понизним попуштанѣм могло би се можда олакшанѣ на єдан часак задобити, али свршени пад свих наших интереса била би неизоставно сигурна послѣдица.

Изложбу троедне кралѣвине затворио є преузвишени г. канцелар **Мажуранића** од прилике овом бесѣдом:

„Лепо вам захвалюем на позиву, што сте били тако добри, те сте ми пружили згоду, да сам мого ову красну и величаствену изложбу наше домовине іоште видѣти. Добар нам є она дала наук, из кога ће и поедини и цео народ црпити користи Други народи настое на полю обртности и заната, у обште на полѣ народнога господарства, напредовати; и наша є домовина ударила истим путем, и ми ево вудисмо нашу моралну снагу! Рекох да ће овай наук кога нам є изложба дала, од велике користи бити за наш народ; питаймо се дакле, каков ће бити плод и кои су резултати, коим є уродила ова изложба? Што се тиче резултата, господо моя, валя ми казати, да сам я и сам читао, што други о нашой изложби написаще, и сам слушао, што у Бечу о нашой изложби говораху, а на радост мою морам вам казати, да су се сви о њой изразили повольно и похвално, као што є и мени сладка дужност признати, лево, красно и укусно уређено. — Но кой ћемо плод уживати од ове изложбе? Я мислим, да нас све ово може побуђивати на то, да свима силама и свом снагом узнастоимо као и други народи напредовати; наша є задаћа, да ударимо путем, коим иду други народи у народном господарству; а я се надам, да ће наш народ за њима валяно ићи, што више, да ће их он сустизати и стићи; єр му зато неоскудѣва силе ни снаге, и єр на земльишту, на кое га є поставио Бог, може у сваком обзиру уз друге напредние стићи на оно мѣсто, кое га се тиче гледећи му душевну снагу.

Али питаймо се тко у погледу народнога напредка имаде примити иницияшиву? Ви сте добро урадили, што сте у изложби примили иницияшиву, и вами припада подпуна хвала. Люди су, како знате, обично у сваком подхвату вични гледати горе, да чую, што ће влада казати; я мислим да ћете ми дати право, кад вам кажем, да сваки народ мора напредовати, и да народ међу народи мора играти ону ролу, какову игра уобште у животу врли поедини поштени люди у своіой кући; као што овай неможе имати благостаня, ако неће напредовати, тако исто ни народ неможе напред, ако си небуде поболшавао земльиште, гдѣ живи Али за напредак народни мора бити иницияшива у самом народу; што влада у овом обзиру чинити може, слично є оному, што атмосфера чини земльишту, да узмогне плодити житом. Кад є жито посияно, ратар треба, да се Богу и провидности помоли, да му даде повольну атмосферу, како ће му моћи труд, донети желѣна плода. Другу задаћу има народ а другу има влада; народ треба да свое силе употреби, треба да за свой боляк сам чини, и чинити почне, а онда є владина задаћа, ово подупирати.

Ову науку дала нам є изложба и я се опетовано надам, да ћемо из њега црпити велику корист. како би то красно било, кад би нам тко год н. п. хисторичку изложбу саставио, какова є наша домовина била пре сто, двеста, триста година, да би видили, како смо напредовали или назадовали, као што из ове изложбе можемо ево ми, па и они у будућности, кои буду о њой читали, судити о нашем станю и напредку. А од колике є то користи, молим, за наш народ, кои ће моћи вѣковати, ако сам себе неостави? Да неспоминѣм друге користи до те, да нам є наша изложба показала, што могу и умию руке наших домаћи лепотица, што може ум наших вѣ-

штака, што марљивост наших польодѣлаца и господара, већ то показуе велик напредак, и то гледаоца или читаоца може изнети до узхићене радости, као и свакога поштена човека оно, кад чистим срцем изађе пред огледало, пред свою савѣст, и пита се, што е урадио. Да, господо, ми треба да се ставимо на свое ноге, да се уздамо у се и у свою снагу у сваком обзиру; а влада та потребна атмосфера, неће узманькати, да подупре потребне подвате; или барем, господо, докле ма иколико будем имао я уплива и управляо послови наше домовине, я ћу вазда свом снагом подупирати потребне и користне подвате нашой домовини; (громовити дуготрайни живио!), ест подупирати у сваком обзиру, да нам домовина наша узмогне стићи онамо, одакле ће мирним срцем гледати у свою будућност и развияти се, како се пристои народу, од овакових способности, какове нам засведочи изложба, и како се пристои овако красной земльи, какова е наша домовина.

Наша ће влада, господо моя, и опет вашу землю подупирати, да добиемо до скора изложбу; па ако е и небуде одмах на годину, — да буде за три, четири, пет година, колик ће се господо, онда видети напредак, и каково му се можемо надати, знаюћи, да се на полю обртности ненапредуе у години само за годину, две, него и за течай од 20 и више година. Па каковом ћемо захвалности гледати онда на ову прву изложбу и какова ће успомена остати мужевом, кои су ю саставили! Онда ћемо видети, да време из прве изложбе ние узалуд потрошено, већ да е употребљено како ваља; а надаюћи се свакако до скора изложби другой, я као први ваш канцелар, (живио!) заключуем прву ову нашу изложбу (живио) и молим вас, господо, да самном заедно узкликнете оному, кои е милостиво дао, да се е видио овай народни напредак и славило ово славѣ, да узкликнете самном: да Бог живи нашега премилостива краля Франца Іосифа I. (Громовити дудотрайни живио!) Кад е тай говор свршен, затворише послужници нама сваки свою собу, а сви присутници спроведоше веселими узклици до кола н. преузвишеност г. канцелара и нѣг. узоритост г. стожерника. Кад су се ови и друга гг. извозила из изложбенога двориштa, пуцали су мужари у знак, да е изложба свршена. (Домобр.)

ДОПИСИ.

М. Из **Руме** 6. октобра. Из вашег листа разабрасмо шта е свети синод радио и шта е свршио. Као што вам и пређе писа, да ми као озебао сунце поправке толике године очекивасмо, но вальда због неприятних околности никада дочекати немогосмо, да се о свештенству уобште о просветном нашем животу што уради, сад смо при овоме гласу утешени и развеселѣни, да ћемо се и ми већ еданпут са другима народима царевине изпоредити моћи.

Време се меня и люди у времену. Ако е икад ово мудро изречение стояло, сад има подпуну свою важност. Но кад ће се люди примерима и саветима научити, кад сваки хоће да се оно прима, што он мисли и говори! Ми смо из приватних извора чули, како се кои члан светог синода понашао; па се од свег срца радуемо, да наше уверенѣ и поузданѣ у светог Патриярха тако сяйно нѣговим противницима засведочи, да нѣгова честита девиза: „честно, трае дуговечно!“ делом и истином празне фале и надувено родолюблѣ у смирености своіой победи. Сад се они кое ондашньи „Срб. Дневник“ и „Напредак“ занесе, повлаче, па руку на срце говоре (овде немислим само Румляне): дуще би огрешили и народ у зло бацили, да онаки избор изпаде, као што га за туђом главом желисмо.

Ово е признаванѣ найболѣ удовлетворенѣ за оне неправде, кое по свету на сва уста разносише.

Ми се тврдо уздамо, да ће и Нѣгово Величество наш премилостиви цар, сва заключеня светог синода одобрити, кои тек на благо народа иду; а за сада изричемо срдачну хвалу и благодарност свима оним члановима светог синода, кои се нестрашише за народ свой добро говорити и радити. Нека приме сви ти врли мужеви благослов народа, кои е од ньих свое спасение очекивао, и кои делом засведочише, да се имао народ у кога поуздати.

Овде а и свуда, сваког е Србина немило тай глас дирнуо, да ће се из нашег фонда и Романима нека част дати. Но ми се у енергию и родолюблѣ светог Патриярха уздамо, да ће Он на в. месту све онако у ред довести моћи, како народ од нѣга очекуе.

х. **Београд** 6 окт. Имам вам важан гзас явити, да нам се ових дана враћа св. кнегиня *Юлия*. С ньоме долази нам у госте и енглески посланик у Цариграду г. Булвер, и то у важном дѣлу. По вишим круговима гласа се, да он хоће распру нашу с Турцима сасвим да сврши, а будући у Србии нема мира постоянога дотле, докле се градови турски по Србии или не поруше, или турске посаде из ньих не изиђу, то ће он, веле, у споразумлѣню са кнезом гледати да Турке морално приволи, да из градова ових пробитачним условима изиђу. Єр Енглеской е свакояко стало до тога, да се у Турской мир одржи, а тай се неможе одржати ако се хришћански народи у ньой незадоволѣ. Почем пак Србия у овом погледу на првом мѣсту стои: то хоће Енглеска прво с ньоме да буде на чисто. Хоће ли она ово и по ню и по Србию животно питанѣ срећно рѣшити, то ће се доцние видити.

(Енглеска е, као што е познато, досад найвише крива, што се Христяни у Турской до данас не ослободише. Она е и пре две године дана у крвавим боевима турско-црногорским на страни турской била, и Турцима не само морално, него и материално противу Црне Горе помагала. Да сад уеданпут окрене лист, и свое приятелѣ морално приморава, да испуне праведна захтеваня србска, то нам се чини сасвим вѣроватно. Међутим ако Енглеской озбильски на срдцу лежи мир у Турской, то нема другога средства, него да се не само из градова из Србие изселе, него да се и остало страдаюће христянство ослободи. Али ово колико преважно, толико и спасоносно дѣло, нити може сама Енглеска нити икоя друга поедина велесила свршити. Све, а нарочито Аустрия у Русия, позване су на велико и славно ово дѣло: ослобођеня христянства у Турской.)

Троедна краљевина.

У Загребу, 17. листопада. Прекючер по подне око 2 сата држао се е као што Нар. Нов. являю у гостиони Прукнеровой у славу заключеня прве наше домаће изложбе сјан банкет, кому присутствоваше Нѣгова преузвишеност наш дворски канцелар г. Иван Мажуранић, код коега банкета е преко 60 гостих било. Ту се е веселило и наздравляло Нѣговом Величанству нашему премилостивому краю и владару Францу Іосифу, Нѣговой преузвишености дворскому канцелару, свиетлому бану, итд. Нѣгова преузвишеност наш канцелар поздравлѣн и праћен е био са срдачним живио, те е благоизволио два пута повећа говора држати, коя су дуготрайна била. Свечаност ова траяше до пол седам на вечер.

Унгарска.

„Ширген“ явля, да е вис. наместничтво зповест издало, коя на то смера, да би се чести пожари кои се у варошима и варошицама догађаю избегли. На ту цел заповедило е, да се свуда на болѣ зиданѣ, чишћенѣ и уобште на ред у онима местима пази, коя у немарности дремаю. На ове штатуте, кое ће свако дотично место изпуњавати морати, строго ће се пазити, и в. наместничтву при концу године извештаи од жупания слати, како се где напредуе.

Француска.

У Паризу 4. октобра. Док параду любеће Паризлије гатку проносе, да ће „лепи“ цар Александер до скора са царем Наполеоном у Париз доћи, и док богатии кои увеселеня любе к южном жару морском хите, где ће велики маневри ратних бродова од руско-француске флоте пред очима држани бити — варош е мирна, и само едан уводни чланак „Франс“ под насловом Rome et Venice узнемирue данашню недельну тишину. Емил Жирарден е недавно рекао, да римско питанѣ међу ревервирана спада, кое Француска никада допустити несме, да до решеня дође, єр е она найтешньим свезама за Рим и папу везана, но да се за Италию ради о притежаню Венеции. „Франс“ коя е са свих страна нападнута, а данас и од „Деба“ измеяна. што се при своіой обрани конвенции на неодобраванѣ вѣно од стране — Мацини-а позива, протестуе ревностно због споминяня Венеции, єр би се увлачевѣм тога питаня сумня Аустрие, коя би се по званичном рецепту за сада іош у сну држати имала, іош већма побудити могла. „Франс“ заключује то слабо разлаганѣ свое са овим речима: Ми мислимо да се Италия само едне политике држати има: да се Риму више ненада нити да Аустрии прети; да се поштено са папом измири, а што се Венеции тиче, да е се окане настояваня силом е задобити, и да остави да време, право и цивилизация свое дѣло изравняня и правичности изврше.

У Паризу 3. октобра. Сваки дан доноси іош ново тумаченѣ уговора од 3. септембра. То е правило: найпре се едан ударац учини, пак онда се чека. Ви познаете ту политику пуну противусловя: едан корак напред а два натраг. Ове неделѣ е на Аустрию ред, кою хоће у „Конституционелу“ да умире, као пре неколико дана папу. У осталом се я нисам варао, проћи ће доста времена, пре него што ће се из конвенции све послѣдице изродити, кое она у себи носи. То е политика човека, кои се после пропадњѣа польске ствари, после догађая у Шлезвигу, састанка у Кисингену и Корлсбаду изолиран осећао, пак сада и друге раздвоити хтео. Он е за то употребио едино питанѣ кое би за сада Аустрию од нѣних савезника раставити могло. И заиста римско питанѣ ние могло православну Русию, нити протестантску Пруску ни Енглеску живо интересовати. То е било полѣ као наручено; на то се повукао, да се познати план Француско-пруске-руске алиянсие изнова заподене, о коіой е іош пре две године говора било, но коя се о польском устанку разбила. Очевидно е, да посета у Швалбаху и Ници, наименованѣ Бенедети-а за посланика у Берлину, о ком ћу одма говорити, извѣстан смисао имаю. Аустрию изолиарю надаюћи се нападаю. Хоће ли дан тай скоро доћи? неверуем. Пре него што алиянсия са Русиом, коіой се врло симпатички накланю, озбильна постати може, мораю месеци и године прећи преко неких утисака, кои су данас іош живи. Било морално пониженѣ явнога мишленя колико му драго, Француска и Русия мораю многе успомене заборавити пре него што ће заеднички при европском пожару поступати.

Ви знате болѣ него я, шта би била цѣл сѣдинѣних напора: уништенѣ Аустрие, кою би урска войска у побунѣной Галиции напала, док би се уедно Унгарска побунила и Венеция бомбардовала. Русия би Галицию добила, а зато би малу краљевину Польску устроила. То би била морална награда цара Наполеона, а изравнанѣ границе поред Немачке, била би материялна награда. Ако смем веровати своим информацияма — а имадем основа зато — то Аустрия у томе случаю неби могла на Пруску рачунати.

Но хвала богу нисмо још тако далеко, а ништа нам не показуе, да ће састанак уНици бити плодни у резултатима од негдашнѣг састанка првог Наполеона са првим Александром у Ерфурту. Чини се такоѣер као сигурно — предпоставляюћи увек ревиндикацию Венеции — да

Аустрия неће бити нападнута у четверокуту тврђава; Венецию би іой узели а тврђаве оставили. Нападай на четверокут може четири године трајати. А обсаду Севастополя у сред Европе повторити, међу елементима, кои би сваки час букнути могли, у найвећой близини немачког савеза, то тек неби радо покушали. На Венецию ће се поћи, али не на Верону. Я іош еданпут велим, да све ово ние тако близу, али тога ради треба бити на опрезу за сваки случай и треба сваки позорним оком пратити.

Наименованѣ Бенедети-а за посланика у Берлину, врло е озбилян догађай, кои ако се и позивом Латура д' Овернь на место несретног Друена Делвиса ослаби, ипак свой революционарни характер за држава. У политици имаю предходности, обвезе и свезе знаменитост, кои се не смеду зи вида изпустити. Беведети не само да е дипломат кои е Француску у Италии заступао до познатог ултиматума ђенерала Дурандо; он е и са Лавалетом био найвреднии и найревнии радин Тувнелов у политици, коя е іош године 1862 хтела да приведе решенѣ, кое нам се за год. 1866. и узглед ставља. Ние дакле сумњѣ о оданости Италие, и кад он иде, то он чини само у тврдом увереню, да ће француско-пруски уговор алиянсие кући донети.

Овде е било у талиянском питаню два врло изражена, противна правца, од коих е еден на помиренѣ, а други на изведенѣ талиянског единства per fas et nefas смерало. На едной страни стояли су Тувнел, Бенедети и Рухер, а на другой страни Друен Делвис, Латур д' Орвень, Сартиж. Што се тиче Друена Делвиса, кои се подписом уговора од 3. септембра толико понизити могао, политику ону явно припознати, кою е одпре явно нападао, ту се опет показуе едно противусловѣ његовог характера, кое се не може другчие разяснити, него претераном чежњом да портфель задржи. Пак тай портфель, кои е он безчестием задржао, по свой прилици ће му наскоро отргнут бити. Ер цар ради све сам а министри се често ни за савет не питаю.

Зар би се иначе могло догодити да два човека од дана на дан све больи приятельи биваю, кои су прошле године іош оне увредителне депеше писали, кое сва Европа познае, Друена Делвиса и Горчакова!

Нетреба найпосле ни то из вида изпустити, да Русия премда е по интересу своме на конзервативну партию врло упућена, ипак силним примамама с коима Цезар тайне желѣ изпипати уме, на свакояке послове привлачена бива. Како ће се дакле Аустрия владати? Хоће ли према целом покрету томе остати недѣлателна? Никако, али ипак треба она мирно и с' достойношћу према покрету томе да стои и ни на кою страну да не предхитри; ова треба да чека и да пушта мацинизам нека ради; овай од дана на дан обећава да ће бити несравньив савезник.

(Фатерл.)

Италия.

Пиемонтезка званична преса яко се жести, што се влади њѣной нелоялне скривене мисли у обзиру на конвенцию приписую. „Италия" вели у том обзиру. „Конвенция е позната и зна се да она само о споляшним нападаима на папину дрдржаву говори. Но талиянска влада ће іош и далѣ ићи; она ће сама себи ускратити нападае из нутра; пак ко се усуђуе тврдити, да ће Италия извлаченѣ француске войске на то употребити, да интриге снуе, тай опада народ и краля и непознае политику, коя е основана на поштеню и коя се на поштованѣ самог себе ослана." — Ко би такву добродѣтелну самовест у Туриву тражио? где е после побѣде талиянске революние, нѣн корманош Кавур у триумфу са трибине говорио: „Ми смо кроз дванаест година завереници били, да Италию створимо," и где су нѣгови наслѣдници іош прошлога Марта са бандистима договарали се, да краля Франца II у свою власт добию, као што се из процеса Филибека у Риму види.

Независна талиянска преса е искрения. Тако пише на пр. лист „Фиренце" у едноме чланко, кои изводи, да парламент мора конвенцию одбацити или се разићи, следеће: Влада и приврженици нѣни казат ће, да нова главна варош ние ни више нити манѣ провизорна, него што е досадашня била, да се Рима ние одрекло, али да се хоће моралним средствима тамо да дође. А коя су та морална средства? питат ће француска влада и депутирци, кои се іош стиде. Можда такова, коя су у процесу Филибек на видик изишла. Зар ви мислите да можете на капитол доћи, ако папу као суверена у Ватикану оставите? Зар та речена морална средства нису похаранѣ и свргнуће паве с престола? А чему е онда та конвенция, коя само непотребне трошкове проузрокуэ и кою спада припознаванѣ владе, кою хоћете да свргнете,

Из Турина пишу, да су тамо против избора оних за посланике у парламент, кои су министри послали. Картери е на челу агитание. Данас е публикован избор Шане за председника сената. Председник коморе посланичке Касинис, кои е противник конвенние, ние дао оставнику, ер мисли, да ће тако боље опозицию подпомагати моћи. Хоће ли и Гарибалди место свое заузети, неизвестно е; он се у чудном положаю налази према своме приятелю Ратацу, кои конвенцию одобрава. Ферари сам за себе стои, нити му е за руком пошло нуждни брой приврженика задобити. Главнии говорници парламента већ су се сви изкупили. Парламент ће овога пута по свой прилици здраво пунии бити него последньих седница.

Данска.

У Копенхагену 1 окт. „Аугуст ферайн" брои већ као што кажу преко иляду чланова, прекюче 70 нових чланова примлѣно и из провинция врве многи да се уписую. Као што „Енд. белж." явља, петрбуурски двор наименовао е едну комисию из свеештеника, коя ће принцезу Дагмар приуготовлявати за прелазак у православну веру. Прекючерашня продая адиђара покорног краля Фридриха VII. многе е купце домамила, међу коима е било ювелира из Хамбурга а Шверина. 85 комада адиђара продано е по добру цену, една бурмутица са каменѣм продана е за 2400 р. тал. Продая е донела свега 17000 р. талиян.

— У Копенхагну 5. окт; На захтеваньe министарства правде, искао е данас председник Фолкетинга саизволенѣ дома на судийску тужбу против уредника „Дагбладета" г. Биле, због неког у томе листу штампаног чланка о заключку мира и о наслѣдственом реду. Разправи о томе повест ће се тек после неколико дана.

Немачка.

У Минхену 5. октобра. Ако се барон Пфортен дефинитивно неби хтео примити наименованя за државног министра и за министра споляшньи послова, онда ће по свой прилици државни саветник од Виденбрук државним министром постати.

Разне новости.

„Час" доноси едну важну вест, за неког Крижковског, кои е званичник код финанние у Галиции био, и млоге новце проневерио, па онда нестао. Овай е тражен био по Паризу и Лондону, а ником на памет нападе да се и ближе куда осврну, да бегунца потражи. Он е пре године дана у Бреславу дошао, и млад будући и дао се записати за ђака на свеучилишту.

Жена, код кое е у квартиру био, верујући да е ђак, била е задовольна што е врло мирно живио; но чудила се да по цео дан код кућо седи, а никада у школу неодлази. Іош е већма удивлявало, да ником неодлази, нити да му ко долази. Кад е куд на више дана одлазио, увек е ключ од собе собом понео; ние се знало одкуд новаца добия, а увек е поштено живио.

То падне у очи, и почне се на нѣга болѣ пазити. Нѣговой жени коя у Кракову живи, дође полиция и почне кућу преметати. Из неких код нѣ нађених писама, дозна се да е Крижковски у Бреслави, и тако ће ово дана, како исти „Час" явља, тай велики кривац под строгом стражом у Краков допрађен бити.

НАЙНОВИЈЕ.

Беч. 7. октоб. Споразумленѣ са Француском іош ние ствар сигурна. Конференние у данско-немачкой разпри надаю се, да ће се ово дана свршити.

— 8. октобра. Досад постоявше министарство остаће. Ово ће до кои дан на сваки начин официозном нотом обявити се.

Берлин, 7. октобра. Една бриселска кореспонденция „Крайццайтунга" доноси, да се Наполеон опет са тим планом занима, да створи талиянску конфедерацию. Та би се конфедерация из три части састояла: папа би владао црквеном облашћу, Виктор Емануил северном и средньом Италиом, а южном Италиом (по свой прилици) сардински секундогенитура — права другорођеног сина.

Монаков, 5. окт. Ако барон од Пфордтен дефинитивно наименованѣ за државног министра и министра споляшньих послова одбие, онда ће државни саветник од Виденбрук наименован бити.

Дармштат, 6. окт. Данас су руски цар и царица око 10 сати пре подне праћени од великовойводског двора у Ницу одпутовали.

Берлин, 6. окт. Велики войвода Леополд дочекан е сяйно у Берлину. Код краля е био на вечери, и чује се, да е сутра дан при посети од краля ланац црног орла добио. Затим је отишао у Потсдам на крштенѣ.

ТРГОВИНА.

Пешта, 6 октобра. Врло приятно, благо есенѣ време. Кише е нуждно да се пооре и посее. Вода долази.

Пшенице цене остае постойна, и почем се од найболѣ каквоће у врло малой количини налази, пролази лошие жито добро и држи се на цени. Данас се продало до 9000 мерова, по 3 фр. 30 кр, Раж, стои на истой цени, од нѣ се продало 1000 мерова.

Темишвар. Рана се недовози у той мери, у коіой се очекивати могло. За извоз продато е до 10,000 мерова, понайвише 85—86 фунтовно жито.

Бечка берза од 9. октобра.

Дукати	5 52
Сребро	116 —

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

НА

КОМАРЦА.

С концем септембра завршила се трећа четврт предплате на „Комарца." Учтиво умолявамо сву гг. предбройнике, да у време с предплатом похитаю, да би могли подпуне бројеве печатати. Ко нам чим дугуе улудно молимо, да нам послати изволи.

Цена е: на читаву годину 4 фр. на по године 2 ф.. а на четврт године 1 фр.

„Комарац" ће без разлике, све што е за пецанѣ пецати. Код садашнѣг „Комарца" привилегисане касте нема.

Подпуним броевима од год. 1861. 1862 и 1863 можемо послужити.

Прилози се шалю уредничтву, а предплатни новци администрации Комарца. — ГГ. скупитељи добиће на десет скуплѣних предплатника еданайсти на дар.

Администрация

„Комарца."

Уредник и издаватель Петар Нинковић

Брзотиском Игнята Фукса у Н. Саду.